

Warsztaty ekologicznych metod pracy
w procesie i produkcji teatralnej

Jednym z głośniejszych tematów ostatnich lat jest ekologia i straty ponoszone przez niemal nieograniczoną konsumpcję. Nie ma co się dziwić, że Upcycling, czyli artystyczne przetwarzanie „śmieci” jest jednym z ważniejszych trendów współczesnej sztuki.

Upcycling, nazywany też: „trash art” /sztuka śmieciowa/ albo „ready made art” /sztuka z gotowych elementów/ oznacza dzieła stworzone ze starych obiektów, które nie były powiązane ze sztuką, a twórca lub twórczyni nadaje inny, artystyczny kontekst i tym samym nie tylko je przetwarza /recycling/, ale też podwyższa ich pierwotną wartość.

Pomysł, aby w sztuce wykorzystywać stare materiały, sam w sobie nie jest nowy, rozkwitł podczas dwudziestolecia międzywojennego za sprawą wokół ruchu Dada. Takie dzieła jak Fontanna Marcela Duchampa umożliwiły przedmiotom codziennego użytku znalezienie się w najbardziej znanych galeriach sztuki i muzeach na świecie. Dadaści za pomocą starych, zużytych obiektów, które dostały nowe znaczenie chcieli podważyć definicję sztuki i zaszokować publiczność. A jak to wygląda dziś?

Obecnie artystki i artyści wizualni, w tym scenografki i scenografowie, korzystają z tego dziedzictwa, ale w zupełnie innym celu i nieco inny sposób. Dziś, w dobie kryzysu klimatycznego, wciąż wysokiego konsumpcjonizmu, a jednocześnie nadprodukcji przemysłowej i dóbr kultury środowisko twórcze chce i może zwrócić uwagę na konieczność przetwarzania tego, co już zostało wyprodukowane, by tym samym dać wytchnienie Ziemi.

Recykling /recyklizacja, recyrkulacja/ to proces przetwarzania odpadów (przemysłowych lub domowych) z produktów wycofanych z eksploatacji, w celu ponownego wprowadzenia do obiegu niektórych materiałów i użycia ich do produkcji nowych produktów. Materiały, które nadają się do ponownego wykorzystania, bywają opatrzone symbolem recyklingu. Recykling jest metodą ochrony środowiska naturalnego poprzez ograniczenie zużycia surowców pierwotnych oraz zmniejszenie ilości odpadów.

Według ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 roku – ogłoszonej 8 stycznia 2013 pojęcie recyklingu zostało zdefiniowane następująco:

~ „[...] recykling – rozumie się przez to odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do celów wypełniania wyrobisk;[...]"

~ „[...]Przez recykling rozumie się także recykling organiczny polegający na obróbce tlenowej, w tym kompostowaniu, lub obróbce beztlenowej odpadów, które ulegają rozkładowi biologicznemu w kontrolowanych warunkach przy wykorzystaniu mikroorganizmów, w wyniku której powstaje materia organiczna lub metan; składowanie na składowisku odpadów nie jest traktowane jako recykling organiczny. [...]"

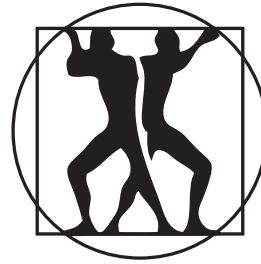
Upcykling to forma przetwarzania wtórnego odpadów, w wyniku którego powstają wyroby o wartości wyższej, traktowane jako wartościowe surowce. Proces ten pozwala zmniejszyć zarówno ilość odpadów, jak i materiałów wykorzystywanych w produkcji pierwotnej.

Koncepcja upcyklingu jako przeciwieństwo downcyklingu /czyli przetworzenia surowców z jednoczesnym obniżeniem jakości materiału/ została przedstawiona przez Riemanna Verлага w publikacji *Upcycling* z 1999 roku. Określenie to zostało rozpowszechnione przez Williama McDonougha oraz Michaela Braungarta, autorów książki *Cradle to Cradle: Remaking the Way We Make Things* w 2002 roku. Przykładem upcyklingu jest szycie toreb z plandek samochodowych i bannerów reklamowych lub produkcja sandałów ze zużytych opon samochodowych.

Przykłady spektakli, w których scenografia powstała dzięki zbiórkom przedmiotów z drugiej ręki. W ten sposób to, co mogłoby wylądować w śmieciarce, zostaje ponownie wykorzystane, a Widzki i Widzowie zyskują satysfakcję z tego, że drugie życie rzeczy związane jest ze sztuką i że w pewnym sensie stają się jego współtwórcami.

- „Pilnie kupię biografię” reżyseria Krzysztof Popiołek, Teatru Dramatyczny im. J. Szaniawskiego w Wałbrzychu /2021/,
- "Makbet" reżyseria André Hübnera-Ochodlo, Teatr im. Adama Mickiewicza w Częstochowie /2022/,
- „Anelli" reżyseria Margo Zālīte, Teatr Wielki w Poznaniu /2019/,
- „Trzy siostry” reżyseria Jacek Orłowski, Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi /2018/,
- „Misiaczek” reżyseria Piotr Soroka, Wrocławski Teatr Lalek /2024/,
- „Stado. W środku jesteśmy baśnią” reżyseria Martyna Majewska, Wrocławski Teatr Pantomimy /2024/

WROCLAWSKI
TEATR PANTOMIMY
IM. HENRYKA TOMASZEWSKIEGO

Przedsięwzięcie sfinansowane przez Unię Europejską Next Generation,
w ramach programu KPO

**KRAJOWY
PLAN
ODBUDOWY**

**Rzeczpospolita
Polska**

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

